

SLOVNÍK POJMŮ
ZNAKOVÉHO JAZYKA
pro oblast
vlastivědy

PŘÍRUČKA K CD

Vedoucí autorského týmu: Mgr. Jiří Langer, Ph.D.
Spoluautorky: Mgr. Jana Šichnárková, Mgr. Jarmila Johnová
Kolektiv sluchově postižených uživatelů znakového jazyka: Mgr. Jana Barvíková, Mgr. Pavel Kučera,
Bc. Lenka Kučerová, Alan Ptáček, Zbyněk Repík, Markéta Slámová,
Mgr. Martina Tovaryšová, Mgr. et Bc. Alexandr Zvonek
Interpret znaků: Mgr. Pavel Kučera
Tvorba softwarové aplikace: Bc. Karel Dvořák
Technická spolupráce: Mgr. Silvie Langerová, Petr Langer
Deskripce parametrů znaků: doc. PhDr. Eva Souralová, Ph.D.,
Mgr. Pavla Kukolová
Ilustrace: Mgr. Jana Šichnárková
Lektoři: RNDr. Josef Brožík, Mgr. et Mgr. Václav Chmelíř, Mgr. Ota Panský

Schválilo MŠMT č. j.: 22 588/2007-24 dne 23. listopadu 2007
k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání žáků se
sluchovým postižením jako součást ucelené řady učebnic pro
vzdělávací obor Člověk a jeho svět s dobou platnosti šest let.

Odpovědná redaktorka Ing. Ludmila Kořenářová
Vydalo roku 2007 nakladatelství Fortuna.
JUDr. František Talián, Ostrovní 30, 110 00 Praha 1

Vydáno v rámci dotačního řízení Speciální učebnice v roce 2007
za plné dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Všechna práva vyhrazena. Nahrávky nesmějí být volně šířeny,
kopírovány ani jinak reprodukovány.

© Jiří Langer za kolektiv, 2007
© Nakladatelství Fortuna, 2007

ISBN 978-80-7373-019-2

O slovníku

Elektronický slovník, který se Vám dostává do rukou, je oborový překladový slovník českého znakového jazyka s pojmy z oblasti vlastivědy. Je určen zejména osobám, které se podílejí na výchově a vzdělávání dětí se sluchovým postižením (učitelé, vychovatelé, rodiče, vedoucí zájmových kroužků apod.). Využíván může být rovněž samotnými sluchově postiženými uživateli českého znakového jazyka (dětmi i dospělými), kteří si potřebují rozšířit svou aktivní znakovou zásobu, jejich rodinnými příslušníky a ostatními zájemci o český znakový jazyk.

Práce na slovníku začaly v roce 2002 při zpracovávání diplomové práce Jany Šichnárkové-Gajdůškové, která měla za cíl vytvoření učební didaktické pomůcky s vysvětlením (v českém jazyce) vybraných pojmů z dějepisné části vyučovacího předmětu vlastivěda (vybráno a vysvětleno bylo nakonec téměř 300 pojmů). Všechny pojmy byly vybírány na základě analýzy oficiálních schválených učebnic vlastivědy používaných aktuálně na základních školách pro sluchově postižené i na školách běžného typu. Na vytvořený materiál následně navázala svou diplomovou prací Jarmila Johnová, která pro jednotlivá hesla formou terénního výzkumu mezi uživateli znakového jazyka shromáždila příslušné ekvivalentní znaky českého znakového jazyka. Na počátku roku 2007 byly zahájeny práce na poslední části slovníku, kterou byl výběr a vysvětlení více než 200 vlastivědných pojmů z oblasti geografie, zeměpisu, přírody a výchovy k občanství (zpracovatelkou této části byla opět Jana Šichnárková). I pro nově zařazené pojmy byly formou terénního výzkumu (ve školách pro sluchově postižené) dohledány ekvivalentní znaky českého znakového jazyka (provedeno Jiřím Langerem). V konečné verzi obsahuje korpus slovníku 483 pojmů a slovních spojení z oblasti vyučovacího předmětu vlastivěda.

Vzhledem k tomu, že některá hesla v českém jazyce mají více ekvivalentů v českém znakovém jazyce, dosahuje celkový počet znaků obsažených ve slovníku počtu 601. Jednotlivé variety znaků se stejným významem jsou odlišeny arabskými číslicemi (např. amfiteátr 1, amfiteátr 2). Významy všech hesel a znaků jsou dále vždy vysvětleny pomocí didaktických definic a příkladů v českém jazyce a doplněny ilustracemi. Mezi jednotlivými

vysvětlujícími texty, které se zobrazují v samostatném okně, je možné se pohybovat pomocí hypertextových odkazů. Po kliknutí na tlačítko „přehrát“ dojde k automatickému přepnutí programu do základní pracovní plochy a přehrání příslušného znaku.

Slovník funguje na podobné programové platformě jako sada výukových CD-ROMů *Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk – 1. až 4. díl* (Langer a kol. 2005) a *Slovník pojmů znakového jazyka pro oblast tělesné výchovy a sportu* (Langer a kol. 2006). Každý obsažený znak je zaznamenán ze dvou pohledů – čelního a bočního. Jednotlivé znaky je možné přehrávat standardní nebo poloviční rychlostí, případně krokováním po snímcích. Pro vyhledání požadovaného českého pojmu je možné využít struktury tematických skupin, případně služby rychlého vyhledávání nebo abecedního rejstříku. Slovník je rovněž možné přepnout do režimu zkoušení a otestovat tak znalost obsažených znaků. Na pozadí základní pracovní plochy slovníku se náhodně zobrazují tapety s tematickými fotografiemi (zdroje použitých fotografií jsou uvedeny v seznamu použité literatury).

Podobně jako *Slovník pojmů znakového jazyka pro oblast tělesné výchovy a sportu* (Langer a kol. 2006) obsahuje slovník funkci překladu z českého znakového jazyka do českého jazyka, respektive vyhledávání českých významů znaků podle zadaných parametrů znaku. Každý znak má přiřazeny 4 základní parametry (matrice, umístění, tvar rukou a pohyb), které se zobrazují v pravém dolním rohu základní pracovní plochy. Ve formuláři překladače je poté možné jednoduše zadat jednotlivé parametry vyhledávaného znaku. Po stisknutí tlačítka „Hledej“ vypíše program všechny české pojmy, které nastaveným parametrům odpovídají. Použití překladače je určeno zejména sluchově postiženým uživatelům slovníku (neznají-li český překlad a význam znaku, mohou jej zjistit pomocí stručné definice) a slyšícím zájemcům, kteří jsou pokročilejšími uživateli českého znakového jazyka.

Spuštění a ovládání slovníku

Slovník je určen pro použití v počítačích vybavených operačním systémem Microsoft Windows ve verzi NT, 2000 nebo XP (u starších verzí MS Windows – 98 a Millenium se mohou vyskytnout drobné problémy se spuštěním programu a některými funkcemi) s minimálním rozlišením monitoru 1024 x 768. Slovník se automaticky spouští po vložení CD-ROMu do CD mechaniky počítače. Nespustí-li se slovník automaticky (pravděpodobně z důvodu specifického nastavení počítače), je třeba jej otevřít spuštěním souboru **VSlovník.exe** na disku označujícím CD mechaniku (obvykle disky „D“ nebo „E“), např. v programu „Tento počítač“. Nedojde-li ke spuštění programu ani poté, je CD pravděpodobně fyzicky poškozeno, případně je možné otevřít soubor **Technickánápoveda.html** na též disku. Pokud nepomohou ani kroky uvedené v technické nápovědě, kontaktujte autory slovníku na e-mailové adrese jiri.langer@upol.cz.

Slovník je možné ovládat pomocí klávesnice a počítačové myši. Základní pracovní plocha slovníku se skládá z několika částí, jejichž funkce i návod na ovládání jsou uvedeny v podrobné interaktivní nápovědě, která se spustí kliknutím na tlačítko „Nápověda“. Zde se po kliknutí na jakoukoli část pracovní plochy programu zobrazí detailní popis funkce komponenty a postup práce s ní. V případě jakýchkoli nejasností je možné kontaktovat autory na výše uvedené e-mailové adrese.

Znaky obsažené ve slovníku jsou zaznamenány ve slovníkové podobě. Mohou tedy být v některých případech doplněny dalším znakem (specifikátorem), který upřesňuje jejich význam (např. pro odlišení znaků pro pojmy „král“ a „království 1“ je znak „král“ doplněn znakem symbolizujícím osobu). V běžné konverzaci, kdy přesný význam znaku vyplývá z kontextu, se tyto specifikátory zpravidla nepoužívají. Provedení některých znaků v rámci plynulé konverzace se rovněž může od jejich slovníkového tvaru odlišovat z důvodu některých specifických vlastností českého znakového jazyka (simultánnost, inkorporace, mimetická deskripce aj.). Znaky tak mohou být např. artikulovány v jiné části artikulacího prostoru, může se lišit počet opakování pohybu nebo jeho směr, rychlost provedení znaku apod. S těmito případnými modifikacemi znaků je třeba počítat a seznámit se s jejich pravidly.

Specifika znakového jazyka

Český znakový jazyk je vizuálně-motorický systém českých Neslyšících a splňuje všechny atributy přirozeného a plnohodnotného jazyka. Na rozdíl od znakované češtiny¹ má vlastní slovní (znakovou) zásobu i gramatická pravidla a na českém jazyce je zcela nezávislý. Český znakový jazyk je tvořen manuální a nemanuální složkou. Nositelem lexikálních významů je manuální složka, u které rozlišujeme místo provedení znaku, tvar, pozice a pohyb ruky/rukou. Gramatické významy jsou převážně vyjadřovány nemanuálními faktory (mimika, pozice a pohyby hlavy a horní části trupu). Další významnou odlišností je využívání trojrozměrného prostoru, který znakovému jazyku dovoluje simultánně (v jeden okamžik současně) sdělovat více informací, inkorporovat (včleňovat) do sebe více znaků, používat mimetickou deskripci (upravení a provedení znaku v závislosti na vlastnostech předmětu, který znak zastupuje) apod.

Slovní (znaková) zásoba českého znakového jazyka je odlišná od slovní zásoby češtiny. Není tedy možné předpokládat, že ke každému českému slovu lze přiřadit odpovídající znak českého znakového jazyka a naopak. Mnoho českých slov má svůj ekvivalent ve znakovém jazyce v podobě několika po sobě jdoucích znaků (např. antuka, pat), některé jednoduché znaky naopak mají český ekvivalent složený z více slov (např. hod oštěpem, skok daleký). Pro některé české výrazy s obecným významem existuje řada ekvivalentních znaků odpovídajících konkrétnímu a aktuálnímu významu. Ve spojitém a souvislém znakovém projevu se tak mohou jednotlivé znaky odlišovat od své slovníkové podoby (např. výstroj, chrániče, sportoviště).

Každý znak českého znakového jazyka je možné zařadit do skupiny znaků stejného typu (matrice znaku) a zaznamenat prostřednictvím speciálně vytvořeného způsobu zápisu – tzv. notace. Notace navržená Macurovou

¹ Znakovaná čeština je uměle vytvořený vizuálně-motorický komunikační systém, který do sebe mísí dva na sobě nezávislé jazykové systémy – český znakový jazyk a češtinu. Z českého znakového jazyka využívá jednotlivé znaky, které kombinuje a spojuje do vět podle gramatických pravidel češtiny.

(1996) a dopracovaná Benešem (2003) spočívá v popisu sledovaných parametrů znaku (místo, kde se znak artikuluje; tvar ruky/rukou; orientace dlaně/dlaní; orientace prstů; vzájemná poloha rukou a jejich pohyb) a jejich zápisu pomocí specifických značek a symbolů. Pro běžného uživatele je však tento vědecký způsob zápisu znaků příliš komplikovaný a nesrozumitelný. Pro potřeby funkce tzv. překladače u tohoto elektronického slovníku byly proto vybrány pouze 4 základní parametry znaku, na jejichž základě lze požadovaný znak jednoduše vyhledat.

Matrice (typ) znaku:

Každý znak je možné zařadit do některé z následujících skupin:

- znaky prováděné jednou rukou s nulovým kontaktem na tělo (např. *demokracie, hory, válka*),
- znaky prováděné jednou rukou s kontaktem na tělo (např. *Čechy, národ, vesnice*),
- znaky prováděné oběma rukama, přičemž obě ruce mají stejný tvar a vykonávají stejný nebo podobný pohyb (např. *besedovat, počasí, vládnout*),
- znaky prováděné oběma rukama, přičemž obě ruce mají stejný tvar, ale pouze jedna je aktivní (např. *nížina, přístav 2, zákon*),
- znaky prováděné oběma rukama, přičemž se liší jejich tvar nebo prováděný pohyb (asymetrické znaky) – např. *daně, stát*,
- znaky složené z více znaků nebo znaky nezařaditelné do předchozích kategorií (např. *arcibiskup, mys, znárodnit*).

Umístění (lokalizace) znaku:

Pro potřeby tohoto slovníku byly znaky rozděleny do tří základních částí artikulačního prostoru:

- znaky prováděné na hlavě nebo kolem hlavy (např. *císařská koruna, kultura, studovat*),
- znaky prováděné před tělem (např. *barikáda, parlament, zámek*),
- znaky prováděné po stranách (např. *pastevectví, turbína*).

V případě, že je znak prováděn postupně ve více částech artikulačního prostoru, je u něj tato vlastnost zmíněna a jednotlivé části artikulačního prostoru jsou uvedeny v pořadí, v jakém po sobě následují.

Tvar ruky/rukou:

Ve *Slovníku pojmů znakového jazyka pro oblast vlastivědy* se vyskytuje celkem 36 různých tvarů pro dominantní i nedominantní ruku. Dominantní rukou je obvykle pravá ruka, nedominantní rukou pak ruka levá (u leváků je tomu naopak). Jednotlivé tvary rukou jsou zachyceny pomocí přehledných, kreslených ikon. V případě, že se tvar rukou během provádění znaku mění, jsou postupně zobrazeny všechny tvary ruky podle skutečného pořadí, v jakém se objevují.

Pohyb ruky/rukou:

Pohyb rukou a prstů je u mnoha znaků velmi složitý a obvykle obtížně zaznamatelný pomocí slovních popisů a obrázků (např. směrových šipek). Pro potřeby tohoto slovníku byl proto zápis pohybu rukou při provádění znaku maximálně zjednodušen, aby byl uživatelsky srozumitelný a jednoduchý. Přesto, že pohyb rukou je jedním z nejdůležitějších parametrů znaku, je pro potřeby vyhledávání v tomto slovníku parametrem spíše doplňkovým. Jednotlivé pohyby rukou jsou rozděleny do tří úrovní:

1.	charakter pohybu	kruhový pohyb	přímý pohyb	nevýrazný pohyb	prstová abeceda	
2.	směr pohybu	nahoru	dolů	vpřed	vzad	do stran
3.	další vlastnosti	střídavý pohyb	pohyb do protisměru	pohyb nahoru a dolů	opakovaný pohyb	

Pohyb rukou při provádění znaku je vždy zaznamenán následujícím způsobem: 1. charakter pohybu + 2. směr pohybu + 3. další vlastnosti

V případě dvouručních znaků, při kterých vykonává každá ruka jiný pohyb, je nejprve zaznamenán pohyb dominantní ruky, poté pohyb ruky nedominantní. V případě složených znaků jsou jednotlivé pohyby rukou zaznamenány v pořadí, v jakém jsou prováděny.

Detailnější popisy čtyř základních parametrů a návod pro jejich nastavení v překladači jsou k dispozici v interaktivní nápovědě programu.

Použitá literatura a informační zdroje

Odborné publikace a slovníky

1. BENEŠ, K. Návrh notačního systému pro ČZj 2003. Nepublikováno.
2. BRIEN, D. a kol. *Dictionary of British Sign Language/English*. 1. ed., London: Faber and Faber Limited, 1992, 1084 s. ISBN 0-571-14346-6.
3. BORT, J.; LEŠKOVÁ, I.; HOUDKOVÁ, G. aj. *Slovník znaků křesťanských pojmů*. 1. vyd. Praha: Naděje, 2001, 358 s. ISBN 80-902292-9-8.
4. COMPANYS, M; TOURMEZ, F. *Dictionnaire 1200 Signes La Langue des Signes Francaise*. Angers: Monica Companys, 2000. ISBN 2-9508123-7-6.
5. ČERMÁK, F.; BLATNÁ, R. aj. *Manuál lexikografie*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1995, 283 s. ISBN 80-85787-23-7.
6. Gallaudet Dictionary of ASL
7. LANGER, J. CD-ROM jako nosič slovníků znakového jazyka. In *Trendy technického vzdělávání 2001 (dodatky)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 27–29. ISBN 80-244-0375-7.
8. LANGER, J. Vizuálně motorické komunikační systémy – aktuální učební pomůcky pro rozšiřování znakové zásoby. In *IV. Mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 245–250. ISBN 80-244-0770-1.
9. LANGER, J. Výuka znakového jazyka a multimédia. In *Pedagogický software 2006*. České Budějovice: Scientific Pedagogical Publishing, 2006. s. 454–456. ISBN 80-85645-56-4.
10. LANGER, J. a kol. *Slovník pojmů znakového jazyka pro oblast vlastivědy [CD-ROM]*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN.
11. LANGER, J.; PTÁČEK, V.; DVOŘÁK, K. *Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk (1. a 2. díl)*. 2. doplněné vydání, Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 27 s. ISBN 80-244-1113-X.
12. LANGER, J.; PTÁČEK, V.; DVOŘÁK, K. *Znaková zásoba českého znakového jazyka k rozšiřujícímu studiu surdopedie se zaměřením na znakový jazyk (3. a 4. díl)*. 2. doplněné vydání, Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 31 s. ISBN 80-244-1114-8.

13. MACUROVÁ, A. Proč a jak zapisovat znaky českého znakového jazyka (Poznámky k diskusi). *Speciální pedagogika*, 1996, roč. 6, č. 1, s. 5–20. ISSN 0862-1632.

Učebnice

1. AUGUSTA, P. a kol. *Pracovní sešit k Vlastivědě pro 4. ročník*. Praha: SPL – Práce, 2001. ISBN 80-86287-19-X.
2. AUGUSTA, P. a kol. *Pracovní sešit k Vlastivědě pro 5. ročník*. Praha: SPL – Práce, 2001. ISBN 80-86287-20-3.
3. BLOUDKOVÁ, M. a kol. *Vlastivěda pro 4. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2002. ISBN 80-7235-184-2.
4. BLOUDKOVÁ, M.; CHALUPA, P. *Vlastivěda pro 5. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2002. ISBN 80-7235-185-0.
5. HRONEK, M.; KONEČNÁ *Vlastivěda pro 4. ročník*. Praha: Prodos, 1993. ISBN 80-85806-14-2.
6. HRONEK, M. *Vlastivěda pro 5. ročník*. Praha: Prodos, 1997. ISBN 80-85806-46-0.
7. HRONEK, M. *Vlastivěda pro 5. ročník – pracovní sešit*. Praha: Prodos, 1997. ISBN 80-85806-69-0.
8. MATUŠKOVÁ, A. a kol. *Vlastivěda 4 pro čtvrtý ročník zvláštní školy*. Praha: Septima, 1994. ISBN 80-85801-29-9.
9. MATUŠKOVÁ, A. a kol. *Vlastivěda 4 – pracovní sešit pro čtvrtý ročník zvláštní školy*. Praha: Septima, 1994. ISBN 80-85801-35-3.
10. Učebnice z nakladatelství Nová škola

Zdroje fotografií a převzatých obrázků

aktualne.centrum.cz; www.ascolti.cz; www.astronomie.cz; www.atpm.com; www.brezina.cz; www.ceskatelevize.cz; ww.cojeco.cz; www.dieausberlin.de; www.drakkarria.com; eagle.webstep.net; www.edejiny.cz; eliaistorrejon.blogspot.com; www.el-pida.cz; www.fotografoth.cz; geologie.vsb.cz; www.gli.cas.cz; www.holocaust.cz; kotrla.com; www.kulturreisen-baldham.de; www.mapy-stiefel.cz; mlefeuvre.club.fr; www.msxlabs.org; www.papo.cz; photo.czechtourism.com; www.pribeh-hradu.cz; www.restauracenesporova.cz; www.rjgeib.com; www.skalyadrspach.cz; www.sncweb.ch; staroveky-egypt.wz.cz; www.tipynavylet.cz; www.vitejte.cz; www.vymuzeme.cz; web.uhk.cz; www.zamky-hrady.cz; archiv Silvie a Jiřího Langerových

Seznam a struktura skupin

Dějiny a historie

 Stavební slohy

 Významné osobnosti

Příroda, zeměpis, geografie

Výchova k občanství

Seznam pojmů

A

abatyše
alchymista
amfiteátr
Anežka Přemyslovna
arcibiskup
archeolog
archeologické vykopávky
armáda
astrolog
astronom
atentát
atlas

B

barikáda
baroko
besedovat
bible
biskup
bitva
bitva na Bílé hoře
bižuterie
bojiště
Boleslav I.
bombardovat
Bořivoj I.
brutální
buzola
bystřina

C

cep
cestovní ruch
církev
církevní hodnostář

císař
císařská koruna
císařský dvůr
cizina
Cyril a Metoděj
časová přímka
Čechy
černozem
Česká republika

D

daně
defenestrace
dělnictvo
dělo
demokracie
dezertér
diktátor
doba bronzová
doba kamenná
doba železná
dobytek
dohoda
domácí odboj
domácí učitel
doprava
dovednost
družina
dřina

E

ekologie
elektrárna
Eliška Přemyslovna
emigrace
emigrovat

erb
Evropa
Evropská unie
exil

F

fjord
folklór
František Josef I.
fronta

G

galerie
gejzír
germanismus
germanizace
gestapo
ghetto
glóbus
Golem
gombíky
gotika
groše

H

harpuna
Havel Václav
hejtman
historik
Hitler Adolf
hlaholice
hlavní město
hliněné nádoby
hnědozem
hnutí
hora
hornatina
hory
hospodářská krize

hospodářství
hrad
hradby
hradiště
hranice
hraniční přechod
hráz
hřích
humus
Hus Jan
husité
husitské války
husitské zbraně
hutě
hvězdář

CH

chmel
Chráněná krajinná oblast
chudina

I

instituce

J

jaderná elektrárna
Jan Lucemburský
jednota bratrská
jeptiška
jeskyně
jezero
jezuité
Jiří z Poděbrad
Josef II.

K

kacíř
kališník
kamenné nástroje
kapitulace

kapitulovat
kaple
Karel IV.
katedrála
kemp
Kepler Jan
klasicismus a empír
klášter
kmen
kněz
kněžna
knihtisk
kníže
kočí
kolaborant
kolonáda
kolonie
Komenský Jan Amos
komnata
kompas
koncentrační tábor
koncil
konfident
konstituce
kontinent
koruna
korunovace
korunovační klenoty
kosa
Kosmas
kostel
kóta
kotlina
kovář
kraj
krajské město
krajský úřad
král

královská jízda
královská koruna
královská pokladna
královské město
královský dvůr
království
kras
kronikář
krveprolití
křest
křesťan
křížák
kultura
kupec

L

lapka
lázně
ledovec
legenda
legenda mapy
legie
les
louka
lovci mamutů
lovit

M

magistrát
majestát
mamut
mapa
Marie Terezie
Masaryk Tomáš Garrigue
mateřský jazyk
měřítka mapy
město
městský úřad
měšťan

ministerstvo
ministr
minulost
mistr
mladočeši
mnich
mobilizace armády
mocnost
Mojmír I.
Morava
moře
mořeplavec
mučedník
mys

N

náboženská svoboda
náboženství
nacisti
nadmořská výška
národ
Národní divadlo
národní garda
národní obrození
národní park
národnostní menšina
nářečí
NATO
naučná stezka
negramotný
Německo
nerostná surovina
neutrální stát
nevolnictví
nížina

O

obec
obecní úřad

oceán
odboj
odpustky
odvětví
okleštěná republika
okres
okupace
olympijské hry
opat
oppidum
oráč
Organizace spojených národů
orientace
orloj
ornice
osídlovat
ostrov
osvobodit stát
osvobození státu
otrok
ovzduší

P

pahorkatina
palác
památka
pamětihodnost
pánev
panovník
papež
parlament
parní lokomotiva
parní stroj
partyzán
pastevectví
pastva
pastvina
páter

patron
petice
pevnina
pláž
pleso
pluh
pobřeží
počasí
poddanství
poddaný
podhůří
podmanit si zemi
podnebí
podnebný pás
podzol
pohané
pohár
pohoří
pohraničí
pole
policie
politická strana
politické hnutí
politika
poloostrov
Polsko
pomník
poprava
popravit
porazit
poslanec
Poslanecká sněmovna
potravinový lístek
poušť
pověst
povodí
povstání
pračlověk

prales
pramen
praotec Čech
právo
pražský groš
premiér
prezident
primátor
propast
protektorát
průkopník
průliv
průmysl
průplav
přehrada
Přemysl Otakar II.
příkázání
příroda
přírodní rezervace
přístav
přítok

R

rabín
radnice
Rakousko
Rastislav
rašeliniště
reforma
region
rekreace
renesance
republika
revoluce
rezervace
robota
rod
rolník

románský sloh
ropa
rostlinstvo
rotunda
rozloha
rozvodí
Rudolf II.
ruchadlo
rybník
rytíř

Ř

řeholní sestra
řeka
řemeslo
říše

S

Senát
senátor
Severoatlantická aliance
skanzen
slet
Slezsko
sloh
Slované
Slovensko
sopka
soud
soudruh
soutok
správce
staročeši
staroslověnština
starosta
stát
Státní bezpečnost
státní hranice
státní hymna

státní symbol
státní vlajka
státní znak
státník
statutární město
step
studovat
sudlice
surovina
svatá Anežka
svatý Václav
svět
světadíl
světec
světová válka

Š

šlechta
šlechtic
šperky
špicl

T

tabule
tajga
tepelná elektrárna
termální pramen
teror
těžba
tlupa
toleranční patent
továrna
transport
transportovat
Trojdhoda
Trojspolek
tržiště
tundra
turbína

turnaj
Tycho de Brahe

U

učenec
úmoří
UNESCO
UNICEF
univerzita
upálit
úroda
ústava
ústí
úval

V

Václav
Václav II.
válečník
válka
vegetace
vegetační pás
velehory
veletok
veletrh
Velká Morava
Velkomoravská říše
velmoc
velvyslanectví
venkovský lid
věrozvěstové
vesnice
vězení
vinice
vláda
Vladislav II. Jagellonský
vládnout
vladyka
vlast

vlastenec
vlastivěda
vlastizrádce
vnitrozemský stát
vodní elektrárna
vodní nádrž
vodopád
volby
vozová hradba
vrchovina
vřídlo
vybudovat
vyhladit vesnici
vyhnanství
vymřít po meči
vynález
vysočina
vyvěrat
vzbouřit se

Z

zahraničí
zákon
záliv
zámek
zbrojnoš
zemědělství
zemský správce
Zikmund Lucemburský
znárodnění
znárodnit
zřídlo

Ž

železný řetěz
živit se sběrem
živočišstvo
životní prostředí
Žižka Jan

Obsah

O slovníku	1
Spuštění a ovládání slovníku	3
Specifika znakového jazyka	4
Použitá literatura a informační zdroje.....	7
Struktura skupin	9
Seznam pojmů	10